

VIII üleriigiline ühiskonnaõpetuse olümpiaad JUHEND

Olümpiaadi viib läbi Eesti Ajaloo- ja Ühiskonnaõpetajate Selts koostöös Tartu Ülikooli riigiteaduste instituudi, TÜ teaduskooli, Harno ning kohalike maakonna/linna haridusosakondadega ja HTMi rahalisel toel.

Nagu varasematel aastatel, nii viiakse ka **2022/2023. õppeaastal ühiskonnaõpetuse olümpiaad läbi kahes voorus. I – elektrooniline voor toimub 19. ja 20. jaanuaril 2023 ja II voor toimub 3. märtsil Tartus Miina Härma Gümnaasiumis ja Tartu Ülikooli raamatukogus.**

Olümpiaad toimub kolmes vanuseastmes: põhikool II kooliastme õpilastele, põhikooli III kooliastme õpilastele ja gümnaasistidele. Gümnaasiumiastme osalejate vanuse ülempiir on 21 aastat. **I voor toimub elektrooniliselt ja selles osalejate arv ei ole piiratud, kuid vajalik on eelnev registreerimine, mis algab 10. detembril 2022 ja lõpeb 8. jaanuaril 2023.**

Registreerimise kohta saadame eraldi infokirja.

II kooliastmes II vooru ei toimu. I vooru töö eest on võimalik saada maksimaalselt 60 punkti.

Põhikooli III kooliastmes kutsutakse II vooru iga piirkonna võitja, kui ta on saavutanud vähemalt 60% maksimumpunktidest (maksimumpunktide arv on 100) ja lisaks paremate tulemustega õpilased üle-eestilise punktiarvestuse alusel. Kokku 38 õpilast.

Põhikooli III kooliastmes toimub sel õppeaastal esmakordselt ka meeskonnavõistlus.

Meeskonnas peab olema **4 liiget**, kellel on aega **60 minutit** meeskonnaülesande lahendamiseks. Koolide meeskondade arv ei ole piiratud. Töö eest saab **maksimaalselt 60 punkti. Igast maakonnast pääseb edasi II vooru** vähemalt üks võistkond, kui on saavutatud **vähemalt 60%** maksimumpunktidest. Koolil on õigus asendada see meeskonnaliige, kes on pääsenud II vooru ka individuaalvõistlusel. II vooru ülesanne meeskondadele on probleemi lahendamine. Meeskonnavõistluse teemad on individuaalvõistlusega samad.

Gümnaasiumiastmes kutsutakse II vooru iga piirkonna võitja, kui ta on saavutanud vähemalt 60% maksimumpunktidest (maksimumpunktide arv on 120) ja lisaks paremate tulemustega õpilased üle-eestilise punktiarvestuse alusel. Kokku 38 õpilast.

Olümpiaadi lõppvoorude kohtade jaotus põhikoolis:

Piirkond	Kohtade arv kooliastmes.	
	Põhikooli III aste/ meeskonnad	Gümnaasium
1. Harjumaa	2/2	1

2. Hiiumaa	1/1	1
3. Ida-Virumaa	2/2	2
4. Jõgevamaa	1/1	1
5. Järvamaa	1/1	1
6. Läänemaa	1/1	1
7. Lääne-Virumaa	2/2	2
8. Põlvamaa	1/2	1
9. Pärnumaa	2/2	2
10. Raplamaa	1/1	1
11. Saaremaa	2/2	1
12. Tallinna linn	6/6	6
13. Tartu linn	4/4	4
14. Tartumaa	1/1	1
15. Valgamaa	1/1	1
16. Viljandimaa	1/1	1
17. Võrumaa	1/1	1
Üleriigiline pingerida	Vähemalt 8/ 0	Vähemalt 8

Põhikooli II ja III astme (VI–IX klass) vene õppekeele koolide õpilaste olümpiaaditööd tõlgitakse vene keelde.

Olümpiaadi voorud toimuvad ühtsete küsimuste alusel. Põhikooli küsimused mõlemas vanuseastmes tõlgitakse vene keelde. Gümnaasiumiastme töö on eesti keeles. Mõlemas voorus on lubatud kasutada põhiseadust ja lõppvoorus vajadusel sõnaraamatut (eesti-vene, vene-eesti).

I voorus on olümpiaaditöö kirjutamiseks aega põhikooli mõlemas vanuseastmes 45 minutit, meeskondadel 60 minutit, gümnaasiumis 60 minutit. TÜ Teaduskooli kodulehel ja Eesti Ajaloo- ja Ühiskonnaõpetajate Seltsi kodulehel www.eays.edu.ee antakse eelnevalt teada registreerimise kord. Tegemist on valikvastustega testiga, millele pääseb ligi vaid piiratud aja

jooksul. Vastamist alustades läheb aeg käima ja 45 või 60 minuti lõppedes leht sulgub ja vastused saadetakse automaatselt kontrollijatele. Võrdsete punktide korral paigutatakse pingereas ettepoole kiiremini vastanud õpilane. Töö on individuaalne, põhikooli III vanuseastme meeskonnavõistluses grupitöö. **Eelvooru ausa läbiviimise eest vastutavad kool ja õpilast juhendav õpetaja.**

Lõppvoor toimub Tartus, teemad on samad, kuid teadmiste kontrollimiseks kasutatakse traditsioonilist paberil küsimustele vastamist. Lõppvooru küsimused koostavad Tartu Ülikooli vastava valdkonnaga seotud inimesed. Aega on küsimustele vastamiseks põhikooli III astmes 60 ja gümnaasiumiastmes 90 minutit individuaalvõistlusel. Meeskonnavõistluses on probleemi lahendamiseks ja lahendusest esitluse tegemiseks 120 minutit. **Meeskonnal palume kaasa võtta ühe sülearvuti meeskonna kohta.**

Ühiskonnaõpetuse olümpiaadil kohustusliku kirjanduse nimekirja ei ole.

Olümpiaadi teemad 2022/2023:

Teemad põhikooli II aste

1. Euroopa riigid ja rahvad (mõisted rahvus ja riik, Eestis elavad rahvad ja rahvusrühmad, võrdõiguslikkus ja sallivus), Euroopa Liidu riigid. (diagrammide lugemine, kaarditöö, küsimused video põhjal)
2. Riigikogu. Struktuur, ülesanded, koosseis. Suuremad erakonnad.
3. Aja ja kulutuste planeerimine ning raha kasutamine, laenamine ja säästmine.

Teemad põhikooli III aste

1. **Meedia ja teave.** Erinevad infoallikad, nende kasutamine, hindamine.(Praktilised ülesanded)
2. Põhiväärtuste – demokraatia toimimine Euroopa Liidus, sõnavabadus.
3. **Riigikogu valimised 2023**, suuremad erakonnad
4. **Majandussüsteemid. Riigi roll majanduses:** plaanimine ja regulatsioon. Riigieelarve. maksustamise põhimõtted Eesti, Rootsi näitel.Tulude ümberjagamine. (Ühishüved ja sotsiaalne turvalisus. Aus maksumaksmine. Sotsiaaltoetused ja sotsiaalkindlustus)

III kooliaste meeskonnavõistlus

4- liikmelised koolipõhised meeskonnad.

Teema : Meedia ja teave. Meeskonnale antakse rida erinevaid internetipõhiseid allikaid. Ülesanne – toota allikate põhjal uudis, maksimaalselt pool A4 lehekülge. Ülesande lahendamiseks on aega 60 min. Hindab mitmest inimesest koosnev komisjon, hinnatakse teksti kompaktsust, allikate selekteerimist, korrektset keelekasutust.

Meeskonnavõistluse lõppvoor valitakse 1 meeskond igast maakonnast (vt. tabel) ja neile on ülesanne-probleemi lahendamine. Probleem on ette antud, lahendamiseks 120 minutit ja eelneb 90 min TÜ raamatukogu tutvustus (lõppvoor on Tartus).

Teemad gümnaasium

1. Euroopa Liidu institutsioonid, nende ülesanded. Eestlased Euroopa Liidu juhtorganites.(Praktilised ülesanded)
2. Inim - ja kodanikuõigused. Inimõiguste põhidokumendid. Juhtumite analüüs, allikaülesanded.
3. **Erakorralised valimised**, erakorraliste valimiste protseduur. Poliitilised erakonnad 2023 aasta Riigikogu valimistel, valimisprogrammid, kampaaniad.
4. Majandussüsteemid. Erinevate majandussüsteemide võrdlus.
5. Eesti julgeolekupoliitika. Julgeolekukeskkond, julgeolekuohud, riigikaitse, riigikaitse institutsioonid, liitlaspoliitika, NATO laienemine

Olümpiaadi žürii liikmed: Merike Värs (Kääpa Põhikool), Tiit Naarits (Jõgevamaa Gümnaasium), Terttu-Triin Tomusk (Saue Kool), Veronika Kim (Tartu Annelinna Gümnaasium), Jana Uuskari (Hiiumaa Gümnaasium), Nelli Kuldmaa (Alutaguse valla haridus- ja noorsootöö spetsialist), Christi Sepp (Narva Keeltelütseum), Heiko Pääbo (Tartu Ülikool), Aive Küng (Narva Keeltelütseum/Sillamäe Gümnaasium)